

Od severských zemí nás odlišuje skutečná vůle korupci řešit, zní závěr páteční konference v Senátu

Na konferenci „Společnost bez korupce: pohled ze severu“ se sešli zástupci vybraných institucí z Dánska, Finska, Norska a Švédska s kolegy z České republiky k diskusi o zkušenostech s bojem proti korupci a uplatňováním protikorupčních opatření. Různá mezinárodní srovnání dlouhodobě potvrzují, že v oblasti potlačování korupce a obecně z hlediska transparentnosti veřejného života jsou na tom severské země výrazně lépe než jiné státy světa či Evropské unie. Srovnání jejich výsledků v řadě mezinárodních průzkumů a studií s hodnocením České republiky vyznívá pro ČR velmi tristně. Účastníci konference mezi jiným zvažovali, zda a v čem by se mohla Česká republika a její instituce od severských zemí inspirovat.

Dne 12. září 2014 proběhla v Senátu Parlamentu ČR konference „**Společnost bez korupce: Pohled ze severu**“. Zkušenosti severských zemí s opatřeními proti korupci představili čtyři řečníci: vedoucí protikorupčního útvaru při švédském státním zastupitelství Gunnar Stetler, zástupce finského Svazu průmyslu a bývalý předseda Správní rady TI Finsko Pentti Mäkinen, politolog a odborný poradce TI Norsko Tor Dølvik a zástupce úřadu dánského ombudsmana Jens Olsen. Za českou stranu vystoupili 1. místopředsedkyně Senátu PČR Alena Gajdůšková, ministr Jiří Dienstbier, vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová, předseda správní rady TI Jan Spáčil, hejtman Libereckého kraje Martin Půta a náměstkyně ministra a ředitelka Sekce Legislativní rady vlády Kateřina Valachová. Jako zvláštní host vystoupila 1. místopředsedkyně Národní rady Slovenské republiky Renáta Zmajkovičová.

Radim Bureš, programový ředitel Transparency International – ČR, která setkání ve spolupráci s velvyslanectvími Dánska, Finska, Norska a Švédska a s 1. místopředsedkyní Senátu PČR Alenou Gajdůškovou pořádala, říká: „*Zaostávání ČR za severskými zeměmi ve všech indikátorech korupce, jak dokazují i přiložené statistiky, je obrovské. Naším záměrem bylo hledat odpověď na otázku, proč tomu tak je. Mimořádně velký zájem o seminář, který převýšil kapacitu jednacího sálu Senátu, ukazuje, že téma je velmi živé.*“

Diskuse se soustředila na čtyři základní témata: legislativa a vymáhání práva na národní úrovni; integrita a dobrá správa v soukromém sektoru; transparentnost, odpovědnost a integrita na místní úrovni a odpovědnost vůči občanům. K významným závěrům patří v každé z těchto oblastí následující body:

- Specializovaný útvar státního zastupitelství pro boj s korupcí, jaký existuje ve Švédsku, představuje nejen potřebnou specializaci státních zástupců, ale plní i preventivní roli. Sama jeho existence sděluje společnosti, že korupce nebude tolerována. Významným preventivním nástrojem je i trestní odpovědnost právnických osob, jak shodně potvrdila švédská i česká zkušenost.
- Podnikatelský sektor představuje významné korupční riziko, proto je třeba věnovat dostatečnou pozornost preventivním opatřením (compliance programům). V této oblasti Česká republika výrazně zaostává a inspiraci by mohla hledat například ve Finsku.
- Nízká míra korupce v práci měst a obcí není samozřejmostí, ale výsledkem cíleného úsilí, jak ukázal mj. společný projekt Asociace místních samospráv a TI v Norsku, zaměřený na identifikaci a řešení korupčních rizik v norských obcích. Dočkáme se podobného zájmu i od

Svazu měst a obcí České republiky? Pozitivní příklad, jak lze být transparentní i s malými náklady, představil hejtman Libereckého kraje.

- Úřad dánského ombudsmana plní funkci nezávislého monitoringu kvality a integrity státních institucí a je příkladem dalšího opatření, které by České republice velmi prospělo. Plní zároveň funkci „informačního ombudsmana“ kontrolujícího, jak státní úřady naplňují zákon o svobodném přístupu k informacím. O zavedení podobné kontrolní funkce se v České republice marně hovoří již řadu let.

„Seminář jasně ukázal, že nízká míra korupce v severských zemích není dána tím, že by tam žili zvláštní, korupci se vyhýbající lidé. Je dána tím, že se tyto země o nízkou míru korupce cílevědomě snaží a jsou schopny dosáhnout v té věci společenského konsensu,“ dodává k tomu Radim Bureš.

V indexu CPI, který sestavuje žebříček zemí podle stupně vnímání korupce ve veřejném sektoru, se severské země pravidelně umísťují v první pětce (s hodnocením kolem 90 bodů na stupnici 0-100, kde hodnocení 100 označuje zemi téměř bez korupce). Oproti tomu Česká republika dosáhla v posledním indexu CPI 48 bodů a v celkovém žebříčku zahrnujícím 177 zemí obsadila 57. místo. Obrovské rozdíly mezi ČR a severskými zeměmi panují také ve vnímání zkorumpovanosti veřejných představitelů a státních úředníků, v hodnocení rozšířenosti korupčních praktik ve veřejných institucích, ale také ve výskytu korupce v podnikání. Například v průzkumu Eurobarometr 2013 vyjádřilo rozhodný souhlas s výrokem „Korupce je součástí podnikatelské kultury v naší zemi“ 41 % českých respondentů, zatímco v severských zemích s ním souhlasilo jen 5-8 % respondentů.

Přílohy:

Podkladové statistiky Transparency International – Česká republika k semináři „Společnost bez korupce: Pohled ze severu“

Kontakt pro média:

PhDr. Radim Bureš
Programový ředitel TI
Mobil: 733 666 008
E-mail: buress@transparency.cz